

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 68 (1983)
Heft: 20

Artikel: Cronica
Autor: Cathomen, Ignaz
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-881704>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 22.11.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

CRONICA

(Lecturas e lecturs dalla cronica vegnan a sedumandar daco che quella seigi concepida dad ussa naven en autra moda e maniera. Ei dat secapescha per mintga moda da scriver ina cronica motivs positivs e negativs, seigi quei per la cronica cronologica ni per ina tala formada ed ordinada tenor la tematica. Il niev cronist ei sedecidius per la fuorma cronologica, perquei che quella dat meins lavur da scriver e sa vegnir fatga cuntinua-damein. Per l'autra ei quella era pli surveseivla, cunzun era per quel che vul retschercar ils eveniments d'in cert temps. Cun quella remarca ha il cronist buca qualifitau quella ni tschella moda da scriver ina cronica. Quei surlai el bugen als lecturs. La redacziun digl Ischi semestril spetga bugen resuns da ses lecturs en quei risguard.)

October 1982

– *Benedicziun dalla baselgia da s. Rumetg a Falera*

Suenter tschun onns da restauraziun sepresenta il sanctuari sper igl ault dalla Muota puspei en cumpleina tarlischur. La nova consecraziun dil sanctuari ei succedida tras monsignur uestg dr. Gion Vonderach, dumengia, ils 3 d'october 1982 (rapports detagliai mira GR nr. 78/1-10-82 e GR nr. 84/22-10-82).

– *Votaziuns cantunales dils 3 d'october 1982*

La lescha d'energia dil cantun Grischun vegn fiersa dil pievel cun 10 456 na encunter 8 934 gie.

La lescha davart la procedura en fatgs administrativs e costituziunals vegn acceptada cun 10 434 gie: 7 459 na.

Medemamein ei la revisiun parziala dalla lescha davart ils supplements da famiglias da luvriers (supplements per affons) vegnida approbada dil pievel cun 14 403 gie encunter 5 034 na.

– *Il cussegl da vischnaunca da Mustér* relai in regulativ per il survetsch da lavinas.

– *L'universitad da Genevra* incarichescha dr. Iso Camartin da Mustér cun l'instrucziun davart il lungatg e la litteratura romontscha. El daventa il successur da dr. Riccarda Liver che vegn clamada a Berna sco professoressa da filologia romana.

– *La Quarta Lingua* (cuminonza d'inserats denter las duas grondas gasettas romontschas: Fögl Ladin e Gasetta Romontscha) sepresenta a Turitg. Pil futur vul ella publicar ses inserats el *romontsch grischun*, il niev lungatg romontsch da scartira (mira rapport GR, nr. 79/5-10-1982).

- *L'Uniun romontscha Berna* dedichescha sia sera romontscha al romontsch grischun. Il bab dil romontsch grischun, prof. H. Schmid, informescha davart creaziun e muntada da quei niev mied da communicaziun. Igl interess ei staus ordvart gronds (mira rapport GR nr. 82/15-10-82).
- *Gion Pieder Casaulta, Cuera/Lumbrein*, ei vegnius elegius sco niev directur dil survetsch da regress dalla AVS/AI per la Svizra orientala.
- *L'Uniun cantunala dils musicants veterans* salva sia radunonza annuala ils 10-10-82 a Glion. Varga 400 veterans dattan suatientscha all'invitaziun per la sentupada. Sco president per ils proxims treis onns vegn elegius danovamein *Oscar Tschuor, Rueun/Cuera*.
- *Ragischs*, secloma ina nova ovra litterara da *Gion Deplazes*. Ella cuntegn ils raquens: «Il cavrer da Vigliuz», «Levzas petras» (stai publicai gia avon onns, denton gia daditg exauri) e «Crappa da fiug» (recensiun mira GR nr. 84/22-10-82).
- *Romontsch 1980* – analisau e commentau da *G.G. Furer*. La fundaziun Retoromana, Laax, publichescha quei studi detagliau davart la dumbraziun dil pievel 1980.
- *La «Bündner Zeitung/Gasetta Grischuna»* arva in biro redacziunal a Glion. Sco schurnalist responsabel vegn tscharnius lic. fil. *Gieri Dermont da Rueun*, tochen ussa redactur tier il Bündner Tagblatt.
- *L'interpresa Péz d'Artgas, SA, Breil*, sa festivar siu giubileum da 10 onns. L'interpresa flurescha e sa distribuir dividendas (mira rapport GR nr. 80/8-10-82).
- *Secundizia da pader Georg Cajochen a Ruschein*. Il niev pader benedictin, oriunds da Ruschein denton carschius si a Cuera, ha fatg igl emprendissadi sco culader avon ch'entrar en la claustra da Michaelbeuren/Austria. Ils 29 da zercladur 1982 vegn el ordinaus a Salzburg digl arzustg dr. Berg (mira rapport GR nr. 81/12-10-82).
- *Las Ovras da Domat*, han relaschau 53 personas. Muort la recessiun ei la pli gronda interpresa privata dil Grischun stada sfurzada da relaschar quei diember da forzas qualificadas (rapport GR nr. 83/15-10-82).
- *Profess giubilar en claustra da Mustér*. P. Anselm Enzler sa festivar siu profess benedictin da 50 onns. P. Norbert Widmer e P. Pius Gervasi schizun quel da 60 onns.
- *Consecraziun dalla caplutta restaurada a Vattiz/Degen*. Dumengia, ils 24-10-1982 consecrescha Sur vicari general Giusep Pelican la biala caplutta baroca en fuorma octogonala e dedicata a s. Clau e s. Valentin (mira rapports GR nr. 84/22-10-1982 e nr. 86/29-10-82).
- *La colonisaziun dil Grischun el temps medieval*, in'ovra voluminusa da dr. Martin Bundi, casa editura Calven, Cuera (recensiun mira GR nr. 85/26-10-82).

– *Nova reit da telefon* per Falera, Laax, Sagogn e Valendau. Muort il grond svilupuristic en la regiun Laax/Falera ei la direcziun da telefon sfurzada da schaffir ina nova reit en quella regiun. Per l'entschatta vegn la vischnaunca da Falera colligiada a quella reit e tochen la fin 1986 era las autras vischnauncas. A Laax vegn ei construui ina nova centrala da telefon.

– † *Hendri Spescha, Domat*

Turnond dalla lavur el studio dalla tv a Turitg vegn Hendri Spescha suatius tut surura dalla mort, el tren denter Turitg-Cuera. Il defunct ei naschius e carschius si a Trun. Leu frequenta el era la scola primara e secundara. 1944 serenda el a Cuera alla scola cantunala en la partiziun mercantila. In onn pli tard entscheiva el cul studi da scolast primar. 1949 banduna el il seminari da scolasts e dat scola a Tinizong. 1952 acquista el il diplom da scolast secundar all'universitad da Friburg e surpren la scola secundara a Domat. Suenter 10 onns d'activitad sco scolast mida el professiun e daventa cau digl uffeci regional per l'integraziun d'invalids. Sin quei post lavura el medemamein 10 onns per surprender silsuenter il secretariat dalla Ligia Romontscha. 1978 vegn el elegius sco redactur dalla televisiun romontscha. Hendri Spescha ha acquistau gronds merets per la causa romontscha, specialmein sco secretari iniziativ dalla LR, sco redactur tier la televisiun romontscha, denton buca il davos era sco poet lyric, scribent e schurnalist (mira GR nr. 89/9-11-82).

– *Aldo Tuor, Mustér*, niev president dall'Uniun cantunala dad emploi e canzlists communal.

November 1982

– *Radunonza da delegai dalla Romania a Curaglia*, sonda, ils 6 da november 1982. La suprastonza dat plaid e fatg dallas acziuns digl onn da gestiun vargau (mira rapport dalla Romania GR nr. 93/12-11-82). Il quen annual concluda cun ina sperdita da frs. 2 967. — . La pli impurtonta tractanda ei bein stau las elecziuns. Per ils proxims treis onns secumpona la suprastonza suandontamein: dr. Giusep Capaul, parsura, Giusep Decurtins, cassier, Gion Tumasch Deplazes, Claudia Gienal, Sur Alexi Manetsch, Duri Pelican e Corsin Jacomet sco representant dalla Romania da giuventetgna.

Ulteriuras impurtontas tractandas ein stadas: restructuraziun dalla Romania, damonda per sustegn finanziel per ediziuns ecclesiasticas, Talina (mira rapport detagliau GR nr. 90/12-11-82).

A caschun dalla radunonza a Curaglia han ils delegai honorau treis meriteivlas personalitads sursilvanas ch'ei sedistinguidas tras special engaschament per lingua e cultura romontscha. Mistral *Gion Giusep Derungs, Uors*, obtegn il comembradi d'honor per siu grond engaschament per la cultura cantica en Surselva, sur *Giusep Durschei, Segnes*, per sia vasta activitad sco poet, scribent e promotur dil teater romontsch, *Vic Hendry, Sedrun/Schaffusa*, per sia vasta ovra litterara (las laudaziuns en extenso da mistral Gieri Caviezel per mistral Gion Giusep Derungs, da sur Martin Bearth per sur Giusep Durschei e da lic. fil. Isidor Winzap per Vic Hendry mira GR nr. 91/16-11-82).

Il medem avon miezdi ha era la Romania da giuventetgna salvau sia radunonza tradziunala a Curaglia. Ils 23 participonts elegian in niev parsura: Corsin Jacomet, Sedrun (rapport detagliau mira GR nr. 92/19-11-82).

– *District sursilvan da cant.* La radunonza da delegai a Glion fixescha la proxima fiasta da cant sursilvana sigl onn 1984. L'organisaziun vegn surdada al chor viril da Laax. La radunonza exprima il giavisch ch'il cudisch da cant per chors virils «Guardia Grischuna» vegni reediis entiramein (mira rapport GR nr. 92/19-11-82).

– *Il seminari teologic s. Glieci a Cuera* festivescha ils 12 da november 82 siu 175 anniversari. Cun quella caschun ei cumparida tier l'editura Desertina, Mustér, in stupent cudisch illustrau e screts en tuts treis lungatgs officials dil Grischun: Sogn Glieci a Cuera – ier ed oz (rapport dalla fiasta giubilara e recensiu dil cudisch mira GR nr. 92/19-11-82).

– *Vic Hendry prelegia a Zug* el ravugl dall'Uniun grischuna dil cantun Zug.

– † *P. Godehard Riedi, claustra Mustér.* Ils 9 da november 1982 vegnan las restonzas terrestras da P. Godehard Riedi surdadas alla tiara el dign santeri claustral. P. Godehard ei oriunds da Sursaissa. Ils 3 da zercladur 1939 festivescha el siu profess. Igl onn 1944 promovevescha el sco dr. fil. all'universitad da Friburg per allura instruir duront decennis alla scola claustrala els roms tudestg e filosofia. Duront 17 onns eis el prefect digl internat claustral. Specials merets ha P. Godehard sco promotur e regissur dil teater alla scola claustrala (mira GR nr. 91/16-11-82).

– *Il 3 milliunavel abbonent da telefon* sa la PTT festivar a Falera, ils 11 da november 1982. La cuida da quei abbonent giubilar ha tucchau a giuvna *Maria Heini*, administratura dalla cassa da Raiffeisen a Falera.

– *25 onns Ovra Electrica Reinanteriur.* La ORA festivescha quei giubileum cun in di dad escha aviarta. Numerus interessents han dau suatientscha a quei invit ed han priu envesta dils numerus implonts sigl intschesch dalla Surselva.

– *Mutschnengia*, igl idillic vitget medelin e ses 44 habitonts obtegnan in niev aquaduct. Per furnir agl uclaun l'aua necessaria ha ei duvrau buca meins che 3,6 km lingias d'aquaduct. Cul reservuar da 120 m³ cuntegn ed ils quater hidrants sa il vitget uss era vegnir protegius sufficientamein d'incendis. Ils stabiliments ein vegni collaudai ils 15 da november 1982 (mira rapport GR nr. 93/23-11-82).

– *Scuntrada retoromana a Lucerna.* In bi diember d'auditurs interessai ein incantai dallas prelecziuns da *Peder Cadosch* e *Vic Hendry* (rapport GR nr. 95/30-11-82). Era a *Muttenz* anfla *Vic Hendry* grond resun cun sias prelecziuns.

– *Votaziun cantunala dils 28 da november 1982*

L'iniziativa dil pievel per l'elecziun dil Cussegl grond tenor proporz vegn fiersa dil pievel grischun cun 20 395 na encunter 11 884 gie.

– *Votaziun federala dils 28 da november 1982*

Il pievel svizzer giavischa ina survigilanza da prezis. L'iniziativa per introducir quella survigilanza ei vegnida acceptada cun 730 934 : 530 882 vuschs. La cunterproposta dil Cussegl federal ei vegnida fiersa cun 851 992 na encunter 283 939 gie. Ils resultats dil Grischun: 16 620 gie e 14 427 na en favur dall'iniziativa e 9 096 gie enviers 18 175 na per la cunterproposta dil Cussegl federal.

– *Vic Hendry* prelegia ella scola secundara a Vella. Il scribent tuatschin ei senza dubi il pli activ prelegider denter ils scribents romontschs. Quell'uisa mantegn el in stretg contact culs lecturs romontschs, malgrad ch'el viva a Schaffusa. Ils scolars da Vella scrivon: Sia prelecziun ha fatg plascher a nus. Sias ovras capesch'ins aunc meglier, sch'ins enconuscha persunalmein il scribent.

Era l'Uniun romontscha da Sargans e contuorn organisescha ina sera litterara cun Vic Hendry.

December 1982

– *Msgr. dr. Gion Vonderach – 25 onns uestg da Cuera.* Ils 8 da december 1957, per la fiasta dall'Immaculada Concepciun, ei dr. Gion Vonderach, avon vicari general, vegnius consecraus sco uestg da Cuera. Duront quei quart tschentaner ha ei dau biaras midadas el mund, denton era enteifer la Baselia, midadas che han caschunau al cau dalla pli veglia diocesa svizra dabia fastedis e quitaus. Davart l'undrientscha digl uestg giubilar e davart la fiasta giubilara mira rapports GR nr. 98/10-12-82 e nr. 100/17-12-82.

– *Alleluja – urari da baselia.* Sin la fiasta giubilara dil cau diocesan cumpara il niev cudisch d'oraziuns per las pleivs catolicas sursilvanas. Gia dapi onns han ins spetgau in cudisch d'oraziun per las relaziuns da nies temps (Presentaziun mira GR nr. 98/10-12-82).

– *Dapli emissiuns romontschas da radio e televisiun.* Tenor la comunicaziun alla pressa ha la CRR (Cuminonza romontscha da radio e televisiun) inoltrau differents postulats alla direenziun generala dalla SSR. L'istanza ei vegnida tractada dil comite central SSR e quel ha priu las suandontas decisiuns:

- Naven digl 1-1-1984 vegn emess ca. 3 uras emissiuns romontschas da radio a di. Per quei intent vegn concediu frs. 656 000. – per investiziuns ed 800 000. – francs per la realisaziun dils programs.
- Naven da 1985 duei quei program vegnir consolidaus e slargaus el senn dall'istanza dalla CRR, sche las finanzas necessarias ein a disposiziun.
- Sin l'entschatta da november 1984 duei il Telesguard vegnir prolungius sin in quart ura ad jamna.
- A partir da 1986 duei la preschientscha romontscha alla televisiun vegnir augmentada tenor ils mieds avon maun.
- La tscherca dad ulteriuras localitads el post da programs a Cuera duei vegnir cuntinuada.

– Tenor ina correspondenza en la GR nr. 98/10-12-82 exista a *Stuttgart* gia dapi entgins onns in *lectorat romontsch all'universitad*. Sco rom secundar hagi il retoromontsch buna cuida tier ils romanists vegnents. Docent ei *dr. Peter Linder*.

– *La canzun da Sontga Margriata* sin platta sonora. Musica da Gion Antoni Derungs, text Gion Deplazes, realisaziun Jean-Marie Curti, Geneva (presentaziun mira GR nr. 98/10-12-82)

– *Prominents ord la vischnaunca da Sumvitg 1450–1950*, aschia secloma il tetel dil cudisch davart la historia locala che *Aluis Maissen*, Rabiun/Wald ZH, presenta a ses convischins ed ad auters interessents per la historia sursilvana (mira presentaziun GR nr. 98/10-12-82).

– Inauguraziun ed avertura dil *center da vacanzas Disentiserhof* a Mustér, sonda ils 11 da december 1982 (mira rapports GR nr. 98/10-12-82 e nr. 99/14-12-82).

– *Radunonza da delegai dalla Ligia Romontscha* dils 11 da december 1982 a Cuera. Tenor rapport en la GR eis ella stada pascheivla e plascheivla. Ils delegai han specialmein giu da s'occupar dallas tractandas statutaricas: Acziuns per 1983, preventiv ed elecziuns. Il secretari, dr. Bernard Cathomas, sa presentar in preventiv equilibrau, grazia a pli aultas contribuziuns da cantun e confederaziun. La LR vegn era pils proxims onns tgamunada da Romedi Arquint. Ton il president sco tut ils auters suprastonts ein vegni reelegi zun honorificamein. In rapport detagliau dalla radunonza anfla igl interessent en la GR nr. 99/14-12-82.

– *Grischetta – La miur che sa sgular* ei in niev cudisch per affons en lungatg romontsch e tudestg. Il cudisch ei screts da *Dumeni Capeder* ed illustraus da *Fortunat Cagienard*, Trun/Wangs, e sa vegnir retratgs dalla Ligia Romontscha ni da dr. Valentin Vincenz, Turmweg 2, Buchs.

– *La claustra benedictina a Mustér* piarda ils 15-12-82 puspei tut surura in da ses conventuals. Suenter fetg cuorta malsogna miera el spital a Glion *P. Anselm Karl Enzler*, igl enconuschent organist claustral. P. Anselm ei oriunds da Walchwil e Cham. Suenter haver fatg la matura a Nossadunnaun entra el 1931 en claustra a Mustér e fa leu profess e primizia igl onn 1936. Gia da 1935 naven funcziunescha el sco organist. Tochen ils davos dis da sia veta dat el uras da musica e cooperescha tier ils concerts dil chor claustral.

– *Dapli sustegn pil romontsch*. A caschun dalla conferenza da pressa dils 21 da december 1982 communichescha cusseglier federal Hans Hürlimann che la Confederaziun seigi pronta d'impunder dapli mieds per la promoziun dil romontsch. Per 1984 eis ei previu ina considerabla contribuziun ord il fondo da donaziun naziunal. Per la perioda legislativa 1984–1987 vegn la contribuziun fixada en ina lescha, ch'ei actualmein en preparaziun. Quella preveda ina contribuziun alla LR ed alla PGI da 3 milliuns.

– *6 milliuns per in center communal a Falera*. A caschun dalla radunonza communal dils 17-12-82 han ils vischins da Falera concediu quei grond credit per realisar in center communal che cumpeglia tschalers da protecziun per 400 personas, ina

gronda garascha pils vehichels dalla vischnaunca, ina halla polivalenta da 12 sin 24 m, novas localitads per la posta, la cassa da Raiffeisen, igl uffeci turistic, l'administraziun communal, pigl archiv ed ina, ev. duas habitaziuns.

– *Nova purschida sil sectur turistic a Mustér.* Cuort avon Nadal han las Pendicularas SA Mustér aviert en lur territori da skis Gendusas in niev restaurant «Tegia nevada». A Mustér/Cuoz-sut stat dapi mezz december in niev hotel garni «Montana» prompts per la stagiun d'unviern.

– *Uniun dallas telefericas da muntogna dalla Surselva.* Ils 15 da december 1982 seradunan representants da tut las diesch societads da runals, sutgeras, pendicularas ed ascensurs da skis a Trun el hotel Tödi per discussiunar e fundar l'uniun suranumada. Sco empren president dall'uniun vegn *Urs Häfliger, Mustér*, elegius. Igl intent da quell'uniun ei da defender ils interess comunabels dils commembers, da far valer ils interess turistics dalla regiun visavi ad autoritads ed instituziuns superiuras, da discussiunar en fatgs da tariffas ed abonnements e da scumiar ora experientschas.

– *Emprema victoria el cup mundial da Conradin Cathomen, Laax.* En Val Gardeina ha il campiun sursilvan dumignau per l'emprema gada l'elita mundiala en ina cuorsa rapida dil cup mundial. Ils Romontschs dalla Val Gardeina han festivau dumengia, ils 19-12-82, il victur sursilvan sco in dils lur.

– *Silvio Camenisch* prelegia alla scola cantunala. Il contact denter il giuven scribent ed ils gimnasiasts dalla scola cantunala ei spert staus scaffius. Il cudisch «Miez miur e mezz utsch», in sinonim per ils giuvenils denter 16 e 20 onns, ei staus el center dalla discussiun.

– *Niev president dalla Regenza per 1983* daventa *dr. Bernardo Lardi*, sco vice tscherna la Regenza cuss. gov. Otto Largiadèr.

– *Grond success per la canzun romontscha.* Dapi treis onns organisescha la televisiun dalla Svizra franzosa ina concorrenza per canzuns da Nadal, «L'Etoile d'or». A quella concorrenza ein buca meins che 127 cumposiziuns vegnidas inoltradas. Al final da Nadal sera ha la canzun romontscha «Dorma, dorma uffant divin» gudignau igl empren premi, la «Steila d'aur da Genevra». La canzun, ina cumposiziun da Curo Mani tenor in text da Jon Vonmoos, ei vegnida cantada dil chor dalla scola media alpina Tavau sut la direcziun dil cumponist.

Schaner 1983

– † *Sur Giusep Durschei.* Igl empren di digl onn 1983 banduna il niebel spiritual, il poet e scribent romontsch da Segnes questa val da larmas. El ei naschius ils 7-8-1911 a Segnes, frequenta las scolas primaras a Segnes e Mustér, il gimnasi a Mustér e fa la matura a Sarnen. Silsunter serenda el a Cuera el seminari teologic e

vegn ordinaus spiritual igl onn 1936. Tochen 1940 operescha el sco caplon a Sumvitg, da 1940–1948 plevon a Danis/Tavanasa e da 1948–1976 plevon a Sedrun, silsuenter caplon en siu vitgetativ tochen sia mort. Per siu operar litterar ha el obteniu il premi da Schiller, il premi dalla Cuminonza radio e televisiun romontscha ed il commembradi d'honor dalla Romania (mira GR nr. 3/11-1-83).

– *Secunda victoria da Conradin Cathomen* en ina cuorsa rapida valeivla pil cup mundial, quella gada dumengia, ils 9-1-83, a Val d'Isère.

– † *P. Norbert Widmer*. Enteifer ca. 2 meins piarda la claustra da Mustér il tierz pader. P. Norbert ei staus oriunds dad Aadorf el Thurgau nua ch'el ei naschius 1900. Il profess ha el fatg a Mustér ils 12-10-1922. 60 onns ha el pia fatg part dalla cuminonza claustrala. Als anteriurs scolars da Mustér vegn P. Norbert a restar en memoria sco rigurus magister da biologia.

– *Romania*. La suprastanza ei sereconstituída. Dr. Giusep Capaul: president, direcziun, coordinaziun, representaziun; Gion T. Deplazes: vicepresidente, ediziuns; Giusep Decurtins: cassier ed administratur; Duri Pelican: actuar, scolaresser; Claudia Gienal: scolaziun e perfecziun dils carschi; sur Alexi Manetsch: baselgia e clerus; Corsin Jacomet: representant dalla Romania da giuventetgna.

– *Novas plattas/cassetas sonoras* cun canzuns popularas romontschas.

1. «Armin Caduff e ses trubadurs sursilvans»

Musica Hug, da retrer da Lisabet Caduff, 7199 Danis, e dalla Ligia Romontscha)

2. «Chanzuns» cantadas dad Aita Biert e Men Steiner cun saults ord l'Engiadina, sunai dils Fränzlis da Tschlin (Philipps, da retrer dalla Ligia Romontscha).

– *Spital regional Surselva*. Las vischnauncas sursilvanas han gia la primavera 1982 concediu il credit necessari per la construcziun dil niev spital. Ils cuosts totals muntan sin 43 milliuns. Il cantun Grischun surpren da quei 19 milliuns e la protecziun civila 2,2 milliuns. Ils 22 milliuns che restan fan empau starment als organs dall'Uniun da spital. Perquei ha quella dumandau la Confederaziun per in emprést ord il fondo d'investiziuns. Il departament federal dall'economia dat suatientscha alla damonda e conceda in emprést da 10 750 000.— francs. Igl emprést ei da restituir enteifer 30 onns.

– *Sco niev correctur dalla scola cantunala* elegia la Regenza grischuna prof. dr. *Leo Schmid*, Glion/Cuera. Dapi 1957 ei dr. Leo Schmid professor per historia alla scola cantunala. El daventa il successur da dr. Gion Deplazes.

– *Teater a Laax*. La gruppa da teater envida ils amaters dil teater alla representa-ziun d'in toc da teater da nos dis: «La sort d'in candidat politic» ni «Il retg da foccas». Ei setracta d'in toc en dialect svizzer da Meinrad Inglin cul tetel original «Chlaus Lymbacher» ni «Der Robbenkönig». La translaziun en sursilvan ei vegni-da procurada da lic. fil. Giusep Decurtins.

– *Teater a Rabius*. L'Uniun drammatica da Rabius para da repreneur sia anteriura activitad. Pil tscheiver 1983 presenta ella il drama «Corsin da Laret» da sur Giusep Durschei tenor P. Maurus Carnot.

– Ils 29 da schaner 1983 ei vegniu fundau a Cuera la *PCD grischuna dils giuvens*. Sia finamira ei d'interessar ils giuvens per la politica in summa e da presentar ella politica il pugn da vesta ed ils meinis dalla giuventetgna. Parsura dalla PCD grischuna dils giuvens ei *Gion Andri Decurtins*, Cuera. Ulteriurs commembers dalla suprastanza: Sandra Maissen, Cuera, Roland Vincenz, Andiast/Cuera, Mario Cavigelli, Domat e Daniel Torri, Cuera/Andeer.

Fevrer 1983

– *Ursicin G.G. Derungs* expona ses maletgs ella Cucagna a Mustér. L'exposiziun cuoza dils 5 da fevrer tochen ils 5 da mars 1983.

– *Theo Candinas* plaيدا e prelegia alla scola cantunala a Beromünster. L'Uniun svizra da scripturs presenta quater da ses profilai auturs al pievel lucernes. Theo Candinas discuora per tudestg e romontsch davart lungatg e cultura dil pievel retic. La prelecziun da sias poesias leventan in grond resun tier ils auditurs sco era en la pressa lucernesa.

– *L'Uniun da bancas svizras* presenta igl empren cudischet stampau *en romontsch grischun*. Ei setracta d'ina brochura informativa davart l'economia el cantun Grischun.

– *Cusseglia federal Leon Schlumpf* sin viseta a Mustér. El ravugl dil cerchel «Nossas seras» tegn el in cuort referat davart damondas actualas dalla politica federala. Cun quella caschun ha el era rendiu viseta alla Stampa Romontscha ed alla Casa communal a Mustér, nua ch'el ei s'interessaus specialmein dils indrezs electronics.

– *Gieri Albin* – niev redactur dalla *Gasetta Romontscha*. Cun l'entschatta mars 1983 daventa Gieri Albin redactur dalla GR en uffeci cumplein e substitut dil cauredactur. El tgira vinavon la sparta dil sport. Vitier vegnan da niev: rapportaschas davart il turissem, economia, industria e mistregn, retschercas localas ed incaricas specialas. Gia dapi 1963 lavura el tier la Stampa Romontscha sco cumpositur, correctur e translatur.

– *Uniun cantunala da cant*. La radunonza da delegai dils 12 da fevrer 1983 a Cuera surdat l'organisaziun dalla proxima fiasta da cant cantunala a *Scuol*. La fiasta ei previda pignonn 1986.

– *Chamin*, in niev cudisch illustrau per affons. Autura: *Leta Semadeni*, illustraziuns: Erich Gruber, versiun sursilvana: *Flurin Spescha*. Il cudisch sa vegnir retratgs dalla Ligi Romontscha.

– *Ils da Schluein sedecidan pil num romontsch*. A caschun dalla radunonza communal dils 18 da fevrer 1983 concludan ils vischins da Schluein da remplazar il num uffical da vischnaunca «Schleuis» cul num romontsch «Schluein». In exempel che era autras vischnauncas romontschas savessen suandar.

– *Campionadi svizzer da skis alpin a Diemtigtal*, dumengia ils 18 da fevrer 1983. *Conradin Cathomen*, Laax, gudogna la cuorsa rapida suveranamein.

– Il hotel «*Baur*» a Mustér en novs mauns. Suenter che la societad acziunara ha fatg concuors ei igl entir complex vegnius ingantaus ils 24 da fevrer a Cuera el hotel Marsöl. Il niev possessur dil hotel: las Pendericas Mustér SA.

– *Grond success dalla Casa editura Desertina*. Il cudisch d'affons «Clapitsch, las aventuras d'in emprendist calger», ch'ei cumparius en la Casa editura Desertina a Mustér ei vegnius premiaus d'ina giuria svizra a Turitg cul tetel: *Il pli bi cudisch d'affons digl onn*. Autur dil cudisch: Alfons Maissen, illustraziuns: Toja Isenring-Maissen.

– *Votaziuns cantunales dils 27 da fevrer 1983*

La midada digl art. 7 dalla constituziun cantunala sco era digl art. 1 dalla lescha davart l'execuziun dils dretgs politics el cantun Grischun (Introducziun obligatoria dil dretg da votar e d'esser elegiblas per las femnas en las vischnauncas) ei vegnida acceptada dil pievel Grischun cun 20 132 vuschs encunter 11 859, resp. cun 19 869 encunter 11 975 vuschs. Medemamein han ils votants grischuns acceptau la revisiun parziala dalla lescha da pesca dil cantun Grischun (Alzament dallas taxas da pesca) cun 19 785 encunter 10 668 vuschs.

Mars 1983

– «*Arena alva*» – ina nova gasetta regiunala. En la regiun dall'arena alva v.d. dallas vischnauncas da Trin, Flem, Laax, Falera e Sagogn cumpara dapi l'entschatta mars la gasetta locala «*Arena alva*». Igl ei in fegl da comunicaziun per las uniuns da traffic, per las administraziuns communalas e per las uniuns dil vitg. En emprema lingia vul quella gasetta informar ils hospis da vacanzas davart la pierta dalla regiun, denton era ils vischins setratgs egl jester. La gasetta vegn edida el lungatg tudestg, cuntegn denton era in cantun romontsch. Redacziun: Esther Chatelain e Käthy Haeseli.

– *Uniun grischuna da tiradors*. La radunonza da delegai dils 5 da mars 1983 elegia il sursilvan *Raimund Schmid*, Danis, sco niev president.

– *Fiasta da tir federala 1985 a Cuera*. Las uniuns da tir responsablas per l'organiziun dalla fiasta elegian il sursilvan *Claudio Casanova*, *Cumbel/Cuera*, sco president dil comite d'organiziun (mira rapport GR nr. 20/11-3-1983).

– «*Nies Tschespet 54*» cumparius dacuort leventa ina viva controversa e discussiun denter ses lecturs ed era en la pressa. Il Tschespet 54 cuntegn raquens da *Ursicin G.G. Derungs* (mira GR nr. 20/11-3-1983 e las suandontas).

– *Midau «Cumbels» en «Cumbel»*. Ils da Cumbel ein suandai igl exempel dils da Schluein. Unanimamein decida la radunonza communal d'introducir il num official romontsch.

- *Historia dalla pleiv da Cumbel*. Sur *Felici Maissen*, plevon a Cumbel, publichescha ina voluminusa lavur davart la historia dalla Pleiv da Cumbel e dalla vischaunca in summa. Il cudisch ei cumpariu tier la Casa editura Desertina, Mustér (mira rapport GR nr. 23/22-3-1983)
- Il scribent tuatschin, *Vic Hendry*, prelegia a Curaglia ed anfla era en la Val Medel auditurs attents ed interessai.
- *Silvio Camenisch* prelegia e discussiunescha en scola claustrala a Mustér ord e davart siu cudisch «Miez miur e miez utschi».
- *Ils vischins da Vignogn* introduceschan il num romontsch Vignogn sco num official dalla vischnaunca en pei dil tudestg «Vigens».
- *Matias Spescha, pictur artist*, Trun/Bages (F), expona el museum «Allerheiligen» a Schaffusa (mira rapport GR nr. 26/31-3-1983).
- *Ina nova ovra romontscha cultural-religiusa*. Dumengia, ils 25 da mars 1983, ei vegniu presentau a Cuera in niev cudisch da maletgs «Ecce homo». Illustraziuns: Aluis Carigiet tenor ils maletgs dalla Via dalla crusch ella caplutta dalla casa da vegls a Trun, text accumpignont Giosch Albrecht (mira rapport GR, nr. 26/31-3-1983).